אש קודש — שבת נחמו

נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם וכו' כי לקחה מיד ד' כפלים בכל חטאותי'.

ונבין למה בנחמה כתיב אלוקיכם שהוא דין, ובלקחה מיד ד' שנאמר על שעת העונש נאמר הוי' רחמים.

אבל ישנן צרות שאפשר לקבל עליהן תנחומין, כגון על מחלה שנתרפא ממנה, שאף שהי' בסכנה וכאב לו מאוד, מ"מ כשעזר לו ד' ונתרפא נתנחם על יסוריו שעברו עליו, וכן על הפסד ממון כשמלא המקום את חסרונו, אבל על הפסד נפשות א"א לקבל תנחומין, הן אם מצטער האדם באבוד הנפשות ח"ו מקרוביו מידידיו או סתם אנשים מישראל רק מפני שחסרים לו אלו נפשות היקרות, אז גם על זה אפשר לקבל תנחומין בקרובים אחרים ובידידים אחרים וכו', אבל הלא כל בעל נפש לא על שחסרים הם לו בלבד מצטער ולא געגועיו אליהם בלבד הם המענים ומדכאים אותו, רק בעיקר צערו על עצמם ועל אבדתם שלהם, כי הן בעוה"ע בטח טוב להם, אבל הלא כך ברא ד' שיחי' האדם את שנותיו שבעים ושמונים שנה בעוה"ז, וכמה ברכות נאמרו בתורה על אריכות ימים ושנים, ועל התורה נאמר אורך ימים בימינה, ויראת ד' תוסיף ימים שמתוך דרש הגמרא (יומא דף ט' ע"א) שדרשה על הכהנים הגדולים שבבית ראשון משמע שפשוט על אריכות ימים ושנים שבעוה"ז ג"כ קאי, ובמדרש [שה"ש פ' ו'] איתא משל מנר ופתילה שכבה בזמנה יפה לנר ויפה לפתילה, ובשכבה קודם זמנה וכו', ועל זה בעיקר דוה לבנו ותבכה נפשנו על אותם הנפשות שנעדרו בדמי ימיהם, ואיך זה נתנחם, ובמה אפשר עוד להתנחם, אם הם אינם חיים עוד, וע"ז אמר הפסוק נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, רק הוא יתי' יכול לנחמנו בזה שיקימם במהרה בתחיית המתים.

וזה החילוק באיוב נאמר והוי' שב את שבות איוב, רק במדת הרחמים נתנחם, כיון שנחמתו הייתה בבנים אחרים שמוליד, אבל על אותם ששרה עליהם הדין ומתו, נשאר דין כמו שהי', ורק ברחמים אחרים ובבנים אחרים נתנחם, וכאן נאמר נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם. גם הדין שדן אתכם ינחמכם ע"י שיחי' ד' אותם ואיך אפשר שהדין ישוב להיות רחמים כי לקחה מיד הוי' וכו', שגם בשעה שנלקו הי' ברחמים, רחמים שהי' נראה לדין.

וחז"ל אמרו חטאה בכפלים חטא חטאה ירושלים, ולקתה בכפלים כי לקחה מיד ה' כפלים וכו', ומתנחמים בכפלים, נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם (ילקוט שמעוני תמ"ח), ונבין נא מה ענין חטאה בכפלים (או) אם שעשו חטא אחד ב' פעמים, והלא מנין העונות לפי המספר שעשה אותם במבין ומה ענין בכפלים, ומה ענין לקתה בכפלים הא אם חטאה בכפלים אין העונש כפל, רק במדת ריבוי החטאים שחטאו.

אבל עשרה הרוגי מלכות נהרגו על חטא של מכירת יוסף, ור"ע בעד הכביכול, כמ"ש בספה"ק עה"פ העשירי יהי' קודש לד' שר"ע הי' העשירי קודש לד', מפני שבמכירת יוסף צרפו את הקב"ה עמהם שלא יגלה ליעקב, כנודע, לכן כיון שהוא יתׂ שוכן עם כל איש ישראל, וכשחוטא, ח"ו כביכול גם את חלק האלקית שבו מחטיא עמו, הרי זה בכל חטא חוטא בכפלים, הוא, וחלק האלוקית שעמו, וכשנענש לא בעד עצמו לבד נענש לזכך א"ע, רק גם בעד חלק הכביכול, כגון ר"ע, ולקתה בכפלים, ואיך זה אפשר שחלק האלוקית יהי' אצלו וגם בשעה שחוטא לא יסתלק ממנו, הא לא יגורך רע, והוא יתׂ מקור הקדושה איך אפשר שחלק ממנו יהי' עם האיש גם בשעת חטאו.

אבל איתא בגמרא תענית ד' שכנס"י שאלה מה' שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה, אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם שנאמר הן על כפים חקותיך, ופרש"י ככף היד, היינו שתמיד ישראל נראים לפני הקב"ה אפילו בשעה שחוטאים מפני שעל כפים חקותיך, לא כדבר שפעמים נראה ופעמים. אינו נראה.

וזה נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם שיתנחמו בכפלים כי חטאו בכפלים ולקתה בכפלים יותר מעל חטאם, כי חלק מהאלקות שבהם נענשה כי לקחה מיד ד' כפלים וכו', מפני יד ה' שהן חקוקים בכף ויד ד' ותמיד הם דבוקים בו אפילו בשעת חטאם לכן לקחה כפלים בכל חטאותי', ובשביל זה גם ישועתנו תהי' כפולה נחמו נחמו עמי, ובסוף איכה מתפללים השיבנו ד' אליך ונשובה, אשר לכאורה איך זה נבקש מאת ד' שהוא יתׂ ישיב אותנו, אנחנו חטאנו והוא ישיבנו, אבל ונשובה כביכול שנינו צריכים לשוב כי גם חלקו יתׂ אתנו הי' אז כנ"ל, אנחנו בצרות כאלו קשה שנשוב ככל שעלינו לשוב, לכן השיבנו ד' אליך ונשובה.